

Pårørendevejledere i alle kommuner

For mange pårørende er det et fuldtidsarbejde at forstå regler, skrive breve, gå til møder og alt det andet, det kræver at hjælpe den syge. Det går udover arbejdet, familien, helbredet og i sidste ende den syge.

Med minimal hjælp fra en kommunal pårørendevejleder vil tusinder af pårørende over hele landet få bedre psykisk helbred, et bedre arbejdsliv og en lettere hverdag.

Bedre Psykiatri foreslår derfor, at alle pårørende til mennesker med psykisk sygdom får adgang til hjælp fra en kommunalt ansat pårørendevejleder.

Forslag

Alle kommuner skal have en pårørendevejleder, som kan vejlede og hjælpe pårørende til psykisk syge.

- Pårørendevejlederen skal vejlede de pårørende om behandlingstilbud og rettigheder og understøtte koordinationen mellem regionens og kommunens tilbud.
- Vejlederen skal kunne kontaktes uden visitation og henvisning.

Derfor er det vigtigt

- Belastning: Mange pårørende får alvorlige helbredsmæssige problemer og mange må gå ned i tid eller mister deres arbejde med de store samfundsøkonomiske omkostninger, der følger. Det går også ud over den syge.
- Sammenhæng: Dårlig sammenhæng mellem sektorerne er et af psykiatriens mest alvorlige problemer, og mange pårørende oplever, at det er deres opgave at sikre.
- Ulighed: Adgang til god behandling, social velfærd og hjælp er lettere for patienter med ressourcestærke pårørende. Pårørendevejlederen kan bidrage til at sikre mere lige adgang til behandling ved at støtte nogle af de pårørende, som har sværere ved at klare det store ansvar.
- Kun få kommuner har pårørendevejledere og heraf er én kommune dedikeret særligt til psykiatrien
- Mennesker med psykisk sygdom er mere udsat for sammenhængsproblemer end de fleste andre sygdomsgrupper, og belastningen på de pårørende er derfor ofte mere alvorlig.

Pris

Samlet 89 mio. kr. for samtlige kommuner.

Fakta om pårørendevejledere

Pårørendevejlederens opgaver

Pårørendevejlederen er en kommunalt ansat medarbejder, der har til opgave at vejlede pårørende til mennesker, der er psykisk syge og som får hjælp i kommunens tilbud. Vejlederen skal kunne kontaktes uden visitation.

Blandt pårørendevejlederens opgaver skal være at:

- Sikre at pårørende ikke bliver pålagt opgaver udover det rimelige.
- Have kendskab til sundheds- og serviceloven og kommunens tilbud og vejlede pårørende om deres og den syges muligheder for støtte.
- Have kendskab til lokale frivillige tilbud og netværk, hvor den syge eller den pårørende kan få hjælp.
- Være opsøgende overfor pårørende og i særlig tilfælde udgående funktion fx patientens udskrivning og overgange.
- Have en vagthundsfunktion ift. kommunens øvrige politiske og administrative lag, og give kritisk feedback, når det er tydeligt, at borgere bliver urimeligt behandlet. Herunder at inspirere kommunerne til nye og bedre sammenhængende indsatser ud fra, hvad der virker og hvad borgerne efterspørger.
- Ordningen skal med fordel tage inspiration fra pårørendepeers og pårørendementorer i regionalt regi.
- Vejlederen skal løbende evalueres (fx brugerfeedback), og der skal løbendes vidensopsamles med henblik på yderligere udbredelse og justeringer af ordningen.

Så mange vil have gavn af pårørendevejleder

- Mere end 44.000 danskere med psykisk sygdom får hjælp af kommunen¹
- 7 pct. danskere oplever, at deres rolle som pårørende er meget belastende².

Pårørende efterlyser bedre hjælp

- En kommunal pårørendevejleder er den type hjælp til pårørende, som flest pårørende til mennesker med psykisk sygdom efterspørger³
- Hver anden pårørende har oplevet, at kommunen ikke kan/vil hjælpe pårørende (fx vejledning, henvisning, samtalegruppe)⁴.
- Godt to ud af tre pårørende mener ikke, at kommunen sikrer tilstrækkelige tilbud til pårørende fx samtalegrupper, rådgivning mv.

- Fire ud af fem pårørende (82 pct.) mener, at deres tilstedeværelse har betydning for, at den psykisk syge får en tilfredsstillende hjælp og støtte fra kommunen.

Pårørendevejledere afhjælper ulighed

Patienter med ressourcestærke pårørende får generelt bedre hjælp end patienter, som enten ingen pårørende har eller som har pårørende, der har sværere ved at forstå og orientere sig i systemet. Det er dokumenteret i flere undersøgelser. Fx får børn i familier med høj indkomst flere ambulante behandling⁵.

Pårørendevejlederen kan eller skal ikke ændre det grundlæggende vilkår, at de pårørende er afgørende for patienternes helbredelse, men de kan bidrage til udjævne uligheden ved at støtte de pårørende, som har sværere ved at forstå og orientere sig i systemet.

Pårørende bliver syge og fungerer ringere på job

- Ifølge internationale studier får mange pårørende til mennesker med psykisk sygdom selv alvorlige mentale problemer. Fx depression, stress og PTSD.⁶
- Det har store samfundsøkonomiske konsekvenser, at pårørende oplever så stor belastning. Fx er samfundsbyrden i form af bla. tabt arbejdsfortjeneste hos ægtefæller til personer med skizofreni 10 gange større end hos andre.⁷

Pårørende må sikre koordination

- Hver anden pårørende har oplevet, at behandlingspsykiatrien og kommunen er uenige om, hvem der har ansvaret for den psykisk syge⁸.

Kun 25 kommuner har pårørendevejledere

- Opgørelse fra Bedre Psykiatri viser, at kun 21 kommuner har ansat pårørendevejledere, hvoraf én kommune (Struer) har vejleder målrettet pårørende til psykisk syge,
- Kun demensområdet har dedikerede pårørendevejledere. Ca. 71 kommuner har demenskoordinatorer eller lignende.

Pris og forbehold

- Udgiften for pårørendevejlederen vil være ca. 700.000 pr. kommune eller 68,6 mio. kr. hvis alle 98 kommuner har én vejleder. Afhængig af kommunens størrelse, hvor flere større kommuner har flere vejledere, kan det beløbe sig til 127 vejledere i alt (vha. fordelingsnøgle), som vil koste årligt 89 mio. kr. i alt.
- Udgiften til pårørendevejlederen skal ses som en investering i forebyggelse og sundhedsfremme. Med en velfungerende pårørendevejleder må det forventes, at kommunen opnår besparelser på flere områder i det både den syge og den pårørende vil få en lettere hverdag med fx bedre mulighed for beskæftigelse.

Noter

- ¹ PWC (2020) [Målgrupperne i socialpsykiatrien Registeranalyse](#)
- ² EPINION for Bedre Psykiatri (2018) Befolkningsmåling: Pårørende til psykisk syge i Danmark [2018](#)
- ³ Bedre Psykiatri (2021) – Undersøgelse om socialpsykiatri 2021.
- ⁴ Bedre Psykiatri (2013) Sammenhæng i Psykiatrien [LINK](#)
- ⁵ Sundheds- og ældreministeriet (2018) [Demografiske og socioøkonomiske forskelle i kontaktmønstret til psykiatrien](#)
- ⁶ Eckardt, JP (2018) Belastende livsvilkår: [Pejlemærker for personalets møde med pårørende i psykiatrien](#)
- ⁷ Lene Halling Hastrup et al. (2019) [Societal Costs of Schizophrenia in Denmark](#)
- ⁸ Bedre Psykiatri (2013) Sammenhæng i Psykiatrien [LINK](#)